ÆNIGMATA SYMPOSII POETAE CVM SCHOLIIS IOSEPHI CASTALIONIS ANCONITANI

ROMÆ, Apud Franciscum Zannettum.
M D LXXXI.

ILLVSTRISSIMO D. D. THOMÆ AVALO MARCH. PISCARIÆ FILIO.

Iosephus Castalio S. P. D.

CVM primum ad te instituendum accessi, tenerrimæ istius ætatis, valetudinis, imbecillarumq. virium rationē habendam mihi putaui. Ergo de breui expeditaq. docendi via, quod res postulare videbatur, cogitaui, & optimum quemq. de eo consului. Quo factum est, vt nullo fere labore, aut molestia tua tantum paucis mensibus profeceris, vt teq. meq. pœnitere non possit. Iam vero mihi quæcumq. animo tuo essent iucunda peruestiganti ænigmatis visus es inprimis gaudere, quod acerrimi est signum ingenij, & præsagium futuræ prudentiæ, qui decimum vix agens annū obscurissima quæq. iam vides. Quo in genere condimentum studiorum tuorum suauissimum reperisse me vehementer sum lætatus. Siquidem erat apud me in postremo Venantij Fortunati codice manuscripto Symposij veteris Poetæ carmē

eius generis antiquum, lepidum, eruditum, venustum, quod & ipse, & quam ego sum in his litteris homines magis exercitati numquam excusum sciebant. Itaque illud statim venit in mentem mihi, præclare me operam positurum, si te ad festiuum sane Symposij conuiuium inuitarem, quo subamara litterarum rudimenta ea dulcedine quasi condires, ac sumeres. Hoc meum consilium vehementer adprobarunt docti homines, & vero etiam persuaserunt; vt primo quoq. tẽpore hæc Symposii ænigmata tibi dedicata publicarẽ, ut aliquando Latinum Poetam castum, et facetũ haberemus, qui tibi, ac per te ceteris proponeretur. Exiguum quidem munus, sed non ipsa magnitudine, sed auctoris antiquitate, & offerentis animo æstimandum. Quo si oblectari te sensero, grauiora propediem dabo, tecumque adcrescet etiam industria mea. Namque ego, qui singulari omnipotentis Dei in me beneficio ab Illustrissimo patruo tuo Cardinali tibi præceptor sum datus, in eam curam incumbam scilicet, vt te, quod quidem possim, doctum, eruditumq. quam facillime reddam. Tibi autem enitendum est ne maiorum cuiquam tuorum concedas. Magnam domesticæ laudis, & gloriæ expectationem sustines. Magna sunt sanguinis tui nomina,

Ara-

Aragonij Reges, Auali, & Gonzaga Duces fortißimi, ac sapientißimi. Quorum te virtutibus atque exemplis excitari conuenit. D. Inicum de Aragona Cardinalem amplißimum patruum tuum, virum optimum & prudentissimum, in cuius oculis, cura, studio, & pietate crescis, intuere. Vide quanta in eo sapientia atq. innocentia elucescat. Fratrem habes Vasti Marchionem abineunte ætate optimis artibus deditum, in cuius spem gratiæ versus aliquot adposuimus. Is nunc in Hispania, & Lusitania auitam, &, vt ita dicam, hereditariam virtutem summa cum laude spectandam præbens, te tacitus hortatur, ac monet, suis vt vestigijs insistas. At nomen ipsum tuum eximiæ te cuiusdam doctrinæ, ac sanctitatis admonet. Etenim S. Thomæ Aquinatis, at qualis, quantique viri gentilis tui nomen vt geris, sic virtutes quoq. eius omnes imitere, ac referas, necesse est. Itaq. quod agis hoc age, & ad summam in omni genere laudis præstantiam contende, atq. enitere. Qua in contentione ludicris his Symposij tui versibus ænigmaticis animum suauissime remitte non numquam, atque honestissime relaxa. Vale. Romæ pridie Idus Octob. M. D. LXXXI.

eius generis antiquum, lepidum, eruditum, venustum, quod & ipse, & quam ego sum in his litteris homines magis exercitati numquam excusum sciebant. Itaque illud statim venit in mentem mihi, praeclare me operam positurum, si te ad festiuum sane Symposij conuiuium inuitarem, vt subamara litterarum rudimenta ea dulcedine quasi condires, ac sumeres. Hoc meum consilium vehementer adprobarunt docti homines, & vero etiam persuaserunt; vt primo quoq. tēpore haec Symposii aenigmata tibi dedicata publicarē, ut aliquando Latinum Poetam castum, et facetū haberemus, qui tibi, ac per te ceteris proponeretur. Exiguum quidem munus, sed non ipsa magnitudine, sed auctoris antiquitate, & offerentis animo aestimandum. Quo si oblectari te sensero, grauiora propediem dabo, tecumque adcrescet etiam industria mea. Namque ego, qui singulari omnipotentis Dei in me beneficio ab Illustrissimo patruo tuo Cardinali tibi praeceptor sum datus, in eam curam incumbam scilicet, vt te, quod quidem possim, doctum, eruditumq. quam facillime reddam. Tibi autem enitendum est ne maiorum cuiquam tuorum concedas. Magnam domesticae laudis, & gloriae expectationem sustines. Magna sunt sanguinis tui nomina,

Ara-

Aragonij Reges, Auali, & Gonzaga Duces fortißimi, ac sapientißimi. Quorum te virtutibus atque exemplis excitari conuenit. D. Inicum de Aragona Cardinalem amplißimum patruum tuum, virum optimum & prudentissimum, in cuius oculis, cura, studio, & pietate crescis, intuere. Vide quanta in eo sapientia atq. innocentia elucescat. Fratrem habes Vasti Marchionem abineunte ætate optimis artibus deditum, in cuius spem gratiæ versus aliquot adposuimus. Is nunc in Hispania, & Lusitania auitam, &, vt ita dicam, hereditariam virtutem summa cum laude spectandam præbens, te tacitus hortatur, ac monet, suis vt vestigijs insistas. At nomen ipsum tuum eximiæ te cuiusdam doctrinæ, ac sanctitatis admonet. Etenim S. Thomæ Aquinatis, at qualis, quantique viri gentilis tui nomen vt geris, sic virtutes quoq. eius omnes imitere, ac referas, necesse est. Itaq. quod agis hoc age, & ad summam in omni genere laudis præstantiam contende, atq. enitere. Qua in contentione ludicris his Symposij tui versibus ænigmaticis animum suauissime remitte non numquam, atque honestissime relaxa. Vale. Romæ pridie Idus Octob. M. D. LXXXI.

AD ILLVSTRISSIMVM ET Excellentissimum D. D. Alfonsum Felicem Aualum Vasti Marchionem.

ALFONSE o Felix atauis sate fortibus, audes
Fortia iam quorum vincere facta tuis.
Signa ferēs pubes festis Romana diebus
Instructas acies explicat vrbe suas,
Vestibuloq. tui patrui, quem purpura velat,
Effigiem belli ludere sæpe solet.
Has quotiens cum fratre tuo spectauimus, in te
Scribere mens versus ardet amore mihi.
Classica quæ Martem norunt accendere pulsa,
In laudes agitant pectora nostra tuas.
Est tibi quod Ducis augurium prudentis, & acris,
Omen diuini quod mihi vatis erit.
O mihi si detur par rebus spiritus olim,
Quas bene pugnando te duce miles aget,
Non ego desperem numeris æquare priores,
Fata nec expaueam nominis vlla mei.
Nam tua ductores excedet gloria priscos,
Resque tibi gestas fama loquetur anus.
Cui non defuerunt exempla domestica laudis,
Ad finem veri nec documenta boni.
Pæne puer ducis officium, partesq. notasti

Mili-

Militis, & veterum quod monumenta tenent. 154
Venatu exercens artus, duransq. labore
Terribilem dentis fulmine fundis aprum.
Pulueris, & solis patiens nunc æquora campi
Vectus equo superas, nunc iuga celsa pedes.
Et modo nudatum fluuios immittis in altos
Corpus, & obstantes pectore frangis aquas.
Macte ista virtute noua, Regisq. PHILIPPI
Auspicijs parto iungere perge decus.
Sis patre, sis & auo melior, quem nomine reddis,
Felici Hesperijs edite luce tuis.

Excellentiæ V.

Deuotissimus

Iosephus Castalio.

AD

EIVSDEM

ADMODVM ILLVSTR. D. D. Alfonso Aualo equiti Hierosolymitano.

TV quoq. Crux, Alfonse minor, cui candida, sume
Ludicra Symposij scripta reperta mihi.
Dumq. tuũ bellis adoleuerit vtile corpus,
Ingenium exercens soluere disce iocos.
Consilio, virtute, animoq., & viribus vsq.
Auctus eques Melitæ quo tuearis opes.

INCIPIVNT. AENIGMATA SYMPOSII. POETÆ.

HÆC quoq. Symposius de carmine lusit inepto
Sic tu Sexte doces, sic te deliro magistro
Annua Saturni dum tempora festa redirent
Perpetuo semper nobis solemnia ludo
Post epulas lætas, post pocula dulcia mensæ
Deliras inter vetulas, puerosq. loquaces
Cum streperet late madidæ facundia linguæ.
Tum verbosa cohors studio sermonis inepti
Nescio quas passim magno de nomine nugas
Est meditata diu, sed friuola multa locuta est
Nec mediocre fuit magni certaminis instar
Ponere diuersa, vel soluere quæq. vicissim.
Ast ego ne solus fœde tacuisse viderer,
Qui nihil attulerim mecum, quod dicere possim,
Hos versus feci subito de carmine vocis.
Insanos inter sanum non esse necesse est.
Da veniam lector. quid non capit ebria musa?

G R B P H K X M 1

Versor vtrinq. manu, diuerso & munere fungor,
Altera pars reuocat, quidquid pars altera fecit.

BRXNDP 2

Dulcis amica Dei, semper vicina profundis,
Suaue canens musis, nigro perfusa colore
Nuntia sum linguæ digitis signata magistris.

BNXLXS·CXM GFMMB 3

Corporis extremi non magnum pondus adhæsi,
Ingenitum dicas, ita pondere nemo grauatur.
Vna tamen facies, plures habitura figuras.

CLBVKS 4

Virtutes multas de viribus adfero paruis,
Pando domus clausas, iterum sed claudo patẽtes.
Seruo domum domino, sed rursus seruor ab ipso.

CBTFNB 5

Nexa ligor ferro multos habitura ligatos,
Vincior ipsa prius, sed vincio vincta vicissim.
Et solui multos, nec sum tamen ipsa soluta.

TEGVLA 6

Terra mihi corpus, vires mihi præstitit ignis.
De terra nascor, sedes est semper in alto.

Est

†Est domus in alto, sedes est semper in alto.
Et me perfundit qui me cito deserit humor.

F. X M X S 7

Sunt mihi, sunt lacrimæ, sed non est causa doloris
Est iter ad cælum, sed me grauis impedit aer.
Et qui me genuit, sine me non nascitur ipse.

NEBVLA 8

Nox ego sum facie, sed non sum nigra colore.
Inq. die media tenebras tamen adfero mecum,
Nec mihi dant stellæ lucem, nec Cintia lumen

P L X V K B 9

Ex alto venio longa delapsa ruina.
De cælo cecidi medias transmissa per auras.
Sed sinus excepit qui me, simul ipse recepit.

G L B C K F S 10

Vnda fui quondam, quod me cito credo futurã,
Nunc rigidi cæli duris connexa catenis
Nec calcata pati possum, nec nuda teneri.

FLVMEN, ET PISCES 11

Est domus in terris, clara quæ voce resultat,
[illegible]

Ambo tamē currūt hospes simul, & domus vna.

NKX 12

Puluis aquæ tenuis modicó cum pondere lapsus
Sole madens, æstate fluens, in frigore siccus,
Flumina facturus, totas prius occupo terras.

NAVIS 13

Longa feror velox formosæ filia siluæ
Innumeris pariter comitum stipata cateruis,
Curro vias multas vestigia nulla relinquens.

PVLLVS IN OVO 14

Mira tibi referam nostræ primordia vitæ,
Nondum natus erā, nec eram iā matris in aluo.
Iam posito partu natum me nemo videbat.

VIPERA 15

Non possum nasci, si non occidero matrem
Occidi matrem, sed me manet exitus idem.
Id mea mors patitur, quod iam mea fecit origo.

TKNFB 16

Littera me pauit, nec quid sit littera noui.
In libris vixi, nec sum studiosior inde.
Exedi musas, nec adhuc tamen ipsa profeci.

ARA-

ARANEA 17

Pallas me docuit texendi nosse laborem,
Nec pepli radios poscunt, nec licia telæ.
Nulla mihi manus est, pedibus tamē omnia fiunt.

COCLEA 18

Porto domum mecum, semper migrare parata,
Mutatoq. solo non sum miserabilis exul,
Sed mihi conchilium de cælo nascitur ipso.

RANA 19

Rauca sonans ego sum media vocalis in vnda,
Sed vox laude sonat, qua se quoq. laudet et ipsa.
Cumq. canā semper nullus mea carmina laudat.

TESTVDO 20

Tarda gradu lento specioso prædita dorso,
Docta quidem studio, sed sæuo prædita fato.
Viua nihil dixi, quæ sic modo mortua canto.

TALPA 21

Cæca mihi facies atris obscura tenebris,
Nox est ipse dies, nec sol mihi cernitur vllus.
Malo tegi terra, sic me quoq. nemo videbit.

FORMICA 22

Prouida sum vitæ, sed non sum pigra labore,
Ipsa ferens humeris securæ premia brumæ. (sim.
Nec gero magna simul, sed congero multa vicis-

MXSCB 23

Improba sū fateor, quid enī gula turpe veretur?
Frigora vitabam quæ nunc æstate reuertor.
Sed cito submouear facto conterrita vento.

GVRGVLIO 24

Non bonus agricolis, non frugibus vtilis hospes,
Non magnus forma, non recto nomine dictus,
Non gratus Cereri, non paruam sumo saginam.

MXS 25

Parua mihi domus est sed ianua semper aperta,
Exiguo sumptu furtiua viuo sagina, (bat.
Quod mihi nomen inest, Romæ quoq. cōsul habe-

GRXS 26

Littera sum cæli penna perscripta volantis,
Bella cruēta gerens volucri discrimine Martis,
Nec vereor pugnas, dum non sit longior hostis.

CORNICVLA 27

Viuo nouem vitas, si non me gracia fallit,
Atraq. sum semper, nullò complexa dolore.
Et non irascens vltro conuicia dico.

VESPERTILIO 28

Nox mihi dat nomen primo de tempore noctis.
Pluma mihi non est, cum sit mihi penna volãtis,
Sed sedeo in tenebris, nec me committo diebus.

ERICIVS 29

Plena domus spinis, parui sed corporis hospes,
Incolumi dorso telis completus acutis
Sustinet armatas sedes habitator inermis

PFDXCXLB 30

Est noua nostrarum cunctis captura ferarum,
Vt si quod capias, id tu tibi ferre recuses.
Et quod non capias, tecum tamen ipse reportes

FENIX 31

Vita mihi mors est, morior si cœpero nasci.
Sed prius est fatum, læta quam lucis origo.
Sic solos † mares ipsos mihi dico parentes.

TAVRVS 32

Mœchus eram regis, sed lignea mēbra sequebar,
Et Cilicus mons sum, sed non sum nomine solo,
Et vehor in cælis, & in ipsis ambulo terris.

LXPXS 33

Dentibus insanis ego sum qui vinco bidentes
Sanguineas prædas quærens, victusq. cruentos,
† Multaq. cum rabie vocē quoq. tollere possum.

VVLPIS 34

Exiguum corpus, sed cor mihi corpore maius,
Sum versuta dolis arguto calida sensu;
Et fera sum sapiens, sapiens fera si quā vocatur.

CBPRB 35

Alma Iouis nutrix longo vestita capillo,
Culmina difficili peragrans super ardua gressu,
Custodi pecorum tremula respondeo lingua.

PORCVS 36

Setigeræ matris fecunda natus in aluo
De super exalto virides expecto saginas,
Nomine numen habens, si littera prima periret.

MX-

MXLB 37

Dißimilis patri, matris diuersa figura,
Alterni generis, generi non apta propago.
Ex alijs nascor, nec quisquam nascitur ex me.

TYGRIS 38

A fluuio dicor, fluuius vel dicitur ex me,
Iunctaq. sum vento, vento velocior ipso.
Et mihi dat ventus natos, nec quaro maritum.

CENTAVRVS 39

Quattuor insignis pedibus, manibusq. duabus,
Dißimilis mihi sum, quia sum nō vnus, et vnus.
Et vehor, & gradior, quia me mea corpora portant.

PBPBVFR 40

Grāde mihi caput est, intus sunt mēbra minuta.
Pes vnus solus, sed pes longissimus vnus.
Et me somnus amat, proprio nec dormio somno.

MBLVB 41

Anseris esse pedes similes mihi nolo negare,
Nec duo sunt tantum sed plures ordine cernis,
Et tamen hos ipsos omnes ego porto supinos.

BETA 42

Beta vocor græce, sed non sum tota latina;
Pauperibus semper proponor namq. tabernis,
† Ante tamen mediā cauponis scripta tabernā,
In terris nascor, lympha lauor, vnguor oliuo.

CXCXRBKTB 43

Pendeo dum nascor, rursus dum pendeo nascor,
Pendens commoueor ventis, & nutrior vndis.
Pendula si non sim, non sum iam iamq. futura.

CFPB 44

Mordeo mordentes, vltro nō mordeo quemquā.
Sed sunt mordentem multi mordere pararati,
Nemo timet morsum, dentes qui non habet vllos.

RPSB 45

Purpura sum terræ pulchro perfusa rubore;
Septaq. ne violer telis defendor acutis.
O felix longo si possim viuere fato.

LKLKXM 46

Magna quidē non sum, sed inest mihi maxima (virtus;
Spiritus est magnus, quamuis sim corpore paruo,
Nec mihi germen habet noxā, nec culpa ruborē.

217 160

T X S 47

Dulcis odor nemoris flamma, fumoq. fatigor,
Sed placet hoc superis, medios quod mittor ĩ ignes
† Cum mihi peccandi meritum natura negauit,
Nec mihi pœna datur, sed habetur gratia dãti.

M Y R R A 48

De lacrimis, & pro lacrimis mea cœpit origo.
Ex oculis fluxi, sed nunc ex arbore nascor.
Latus honor frondis, tristis sed imago doloris.

F B X R 49

Deus ego sum magnus populis cognatus Eois.
Nunc ego per partes in corpora multa recessi.
Nec remanent uires, sed forma gratia mansit.

F E N U M 50

Herba fui quondam virtdi de gramine terræ,
Sed calybis duro mollis præcisa metallo
Mole premor propria, tecto conclusa sub alto.

M P L B 51

Ambo sumus lapides, vna sumus ambo iacẽtes,
Quam piger est vnus, tantum non est piger alter,
Hic manet inmotus, non desinit ille moueri.

FBRKNB 52

Inter saxa fui, quæ me contrita premebant,
Vix tamen effugi totis conlisa medullis,
Et nunc forma mihi minor est, sed copia maior.

VKTKS 53

Nolo thoro iungi, quamuis placet esse maritum,
Nolo virũ thalamo, per me mea nata propago est,
Nolo sepulcra pati, scio me submergere terra.

HAMVS 54

Exiguum corpus flexu mucronis adunci
Fallaces escas medio circumfero fluctu.
Blandior vt noceam, mortis præmitto saginam.

BCXS 55

Longa sed exilis tenui producta metallo,
Mollia duco leui comitantia vincula ferro,
Et faciem lasis, & nexum reddo solutis.

CALIGA 56

Maior eram longe quondam, dũ vita manebat,
Sed nunc exanimis lacerata, ligata, reuulsa,
Dedita sum terræ, tumulo sed condita nõ sum.

CLAVUS CALIGARIS 57

In caput ingredior, quia de pede pendeo ſolo,
Vertice tango ſolum, capitis veſtigia ſigno,
Sed multi comites caſum patiuntur eumdem.

CBPKLLXS 58

Findere me nulli poſſunt, præcidere multi;
Sed ſum verſicolor, albus quandoq. futurus.
Malo manere niger, minus vltima fata verebor

PILA 59

Non ſum cincta comis, & nõ ſum cõpta capillis,
Intus enim crines mihi ſunt, quos nõ videt vllus.
Meq. manus mittunt, manibusq. remittor in auras.

SFRRB 60

Dentibus innumeris ſum toto corpore plena.
Frondicomam ſobolem morſu depaſcor acuto,
Mando tamen fruſtra, quia reſpuo præmia dẽtis

PPNS 61

Stat nemus in lymphis, ſtat in alto gurgite ſilua,
Et manet in medijs vndis inmobile robur.
Terra tamen mittit, quod terræ munera præſtat.

SPONGIA 62

Ipsa grauis nō sum, sed aquæ mihi pōdus inhæsit
Viscera tota tumen patulis diffusa cauernis,
Intus lympha latet, sed non se sponte profundit,

TRIDENS 63

Tres mihi sunt dentes, vnus quos continet ordo,
Vnus præterea dens est, & solus in imo.
Meq. tenet numē, ventus timet, æquora curant.

SBGKVVB 64

Septa graui ferro; leuibus circumdata pennis,
Aera per medium volucri contendo meatu.
Missaq. discedens, nullo mittente reuertor.

FLAGELLVM 65

De pecudis dorso pecudes ego terreo cunctas,
Obsequio cogens moderati lege doloris,
Nec volo contemni, sed contra nolo nocere.

LBTFRNB 66

Cornibus apta cauis tereti perlucida giro,
Lumen habens intus diuini sideris instar.
Noctibus in medijs faciem non perdo dierum.

SPECVLAR 67

Perſpicior penitus nec luminis arceo viſus,
Tranſmittens oculos intra mea mēbra meantes,
Nec me tranſit hiems, ſed ſol tamē emicat in me.

SPECVLVM 68

Nulla mihi certa eſt, nulla eſt peregrina figura,
Fulgor ineſt intus radianti luce coruſcus,
Qui nihil oſtendit, niſi quidquid viderit ante.

RATIO 69

Lex bona dicendi, lex ſum quoque bona tacendi,
Vis auide linguæ finis ſine fine loquendi.
Ipſa fluens dum verba fluūt, vt lingua quieſcat.

P·X T F X S 70

Merſa procul terris in ceſpite lympha profundo,
Non niſi perfoſſis poſſum procedere riuis,
Labor & ad ſuperos alieno ducta labore.

TVBVS 71

Truncum terra tegit, latitant in ceſpite lymphæ,
Alueus eſt modicus, qui ripas non habet vllas,
In ligno vehitur medio, quod ligna vehebat.

XTFR 72

Non ego continuo morior, dum spiritus exit,
Nā redit assidue, quamuis et sæpe recedit. (tas.
Nūc mihi magna meæ est anima, nūc nulla facul-

LBPKS 73

Deucalion ego sum crudelis hospes in vnda,
Adfinis terræ, sed longe durior illa.
Littera decedat, volucris tum nomen habebo.

CBLX 74

Euasi flammas, ignis tormenta refugi,
Ipsa medela meo pugnat contraria fato.
Ardeo de lymphis, mediis incendor ab vndis.

SKLFX 75

Semper inest intus, sed raro cernitur ignis,
Intus enim latitat, sed solos prodit ad ictus.
Nec lignis, vt viuat, eget, nec vt occidat, vndis.

RPTF 76

Quattuor æquales currunt ex arte sorores.
Sic quasi certantes cum sit labor omnibus vnus,
Et prope sunt pariter, nec se contingere possunt.

S C B L F 77

Nos ſumus ad cæli quæ ſidera ſcandimus alta
Concordi fabrica, quas vnus continet ordo.
Ut ſimul herentes per nos mittantur ad auras.

S C P P B 78

Mundi magna parens laqueo connexa tenaci,
Iuncta ſolo plano manibus comprenſſa duabus,
Ducor vbiq. ſequens, et me quoq. iūcta ſequūtur.

TINTINNABVLVM 79

Ære rigens curuo patulo componor in orbe
Mobilis eſt intus linguæ crepitantis imago.
Non reſonat poſitus, motus longeq. reſultat.

CONDITVM 80

Tres olim fuimus qui nomine iungimur vno,
Ex tribus eſt vnus, & tres miſcentur in vno.
Quiſq. bonus per ſe, melior qui continet omnes.

ACETVM EX VINO. 81

Sublatum nihil eſt, nihil eſt extrinſecus auctum.
Quod fuerat non ēſt, cœpit, quod non erat, eſſe.
Nec tamen inueni, quidquid prius ipſe reliqui.

MBLXM 82

Nomen habens græcũ contentio magna dearum,
Fraus iuuenis pulchri multarum cura ſororum.
† Hoc volo ne breuiter mihi ſyllaba prima lega-
Excidium Troiæ, dum bella cruẽta peregi. (tur.

PERNA 83

Nobile duco genus magni de gente Catonis,
Vna mihi ſoror eſt, plures licet eſſe putentur.
De fumo facies, ſapientia de mare nata eſt.

MBLLFXS 84

Non ego de toto mihi corpore vindico vires,
Sed capitis pugna nulli certare recuſo.
Grande mihi caput eſt, totum quoq, corpus in illo.

PISTILLVS 85

Contero cuncta ſimul virtutis robore magno.
Vna mihi ceruix, capitum ſed forma duorum.
Pro pedibus caput eſt, nã cetera corpora nõ ſunt.

86

† Rubida curua, capax alienis humida guttis,
Luminibus falſis auri mentita colorem,
Dedita ſudori, modico ſuccumbo labori.

BBLNFXM 87

Per totas ædes innoxius introit ignis,
Est calor in medio magnus, quem nemo veretur.
Non est nuda domus, sed nudus conuenit hospes.

TFSSFRA 88

Dedita sum semper voto non certa futuro,
Iactor in ancipites varia vertigine casus.
Non ego mæsta malis, non rebus læta secundis.

PFCXNKB 89

Terra fui primo latebris abscondita duris,
Nunc aliud pretium flammæ, nomenq. dedere.
Nec iam terra vocor, licet ex me terra paretur.

MVLIER GEMINOS PARIENS 90

Plus ego sustinui, quam corpus debuit vnum.
Tres animas habui, quas omnes intus habebam.
Discessere duæ, sed tertia pene secuta est.

MILES PODAGRICVS 91

Belli potens olim sæuis metuendus in armis,
Quinq. pedes habui, quod † nũquã nemo negauit
Nunc mihi vix duo sunt, inopem me copia fecit.

L X S C X S 92

Cernere iam fas est, quod vix tibi credere fas est.
Unus inest oculus, capitum sed millia multa.
Quidquid habet vēdit, quod nō habet vnde pa-
(rabit?

FVNAMBVLVS 93

Inter luciferum cælum, terrasque iacentes,
Aera per medium doctus meat arte viator.
Semita sed breuis est pedibus nec sufficit ipsis.

DE VIII. UT TOLLAS
vij. & vi. remaneant. 94

Nunc mihi iam credas, fieri quod posse negatur.
Octo tenens manibus, sed me mōstrante magistro,
Sublatis septem, reliqui tibi sex remanebunt.

X M B R B 95

Insidias nullas vereor de fraude latentes,
Nam Deus attribuit huius mihi munera formæ,
Quod me nemo mouet, nisi qui prius ipse moue-
(tur.

E C C O 96

Virgo modesta nimis, legem bene seruo pudoris,
Ore procax non sum, nec sum temeraria lingua,
Ultro nolo loqui, sed do responsa loquenti.

SPMNXS. 97

Sponte mea veniens varias ostendo figuras,
Fingo metus varios nullo discrimine veros,
Sed me nemo videt, nisi qui sua lumina claudit.

MONVMENTVM 98

Nomē habens hominus post ultima saxa relinquo,
Nomen inane manet, sed dulcis vita profugit.
Vita tamen superest morti post tempora vita.

ANCHORA 99

Mucro mihi geminus ferro coniungitur vnco.
Cum vento luctor, cum gurgite pugno profundo.
Scrutor aquas medias, ipsas quoq. mordeo terras.

IOSEPHI. CASTALIONIS
ANCONITANI
In Aenigmata Symposij Poetæ Scholia.

INCIPIVNT Aenigmata Symposij Poetæ] vt in alior. quoque auctor. manuscriptis libris, incipit liber primus, explicit liber secundus, & in Vibij Sequestris V. L. incipiunt amnes, expliciti fontes.

[Hæc quoq. Symposius] hoc principio vsus est Vergilius lib. secundo Georg. Te quoque magna pales, &c. & lib. vij. Aen. Tu quoq. litoribus nostris, & Columella, Hortorum quoque te cultus Siluine docebo.

[De carmine lusit inepto] ἀποπληρωματικῶς de, vt post, magno de nomine, & subito de carmine [Sic tu es ex te doces] scriptoris librarij mendum forte tolletur, si, vt excusum est, legetur. Sic tu Sexte doces, nulla litterarum mutatione, luxatas fere tantum litteras coniungimus, quod vitium cum minus vidisset is, qui primus Fortunatũ proximis annis edidit versum corrupit in epithaph. Roriciorum. Est enim in Vaticano codice Accum ente gradus penomine sanguine nexi, sic emendans, Accumulante gradus prænomine sanguine nexi, quem versum nos olim ita correximus, vt postea vidimus in alio libro manuscripto. Actu,

mente,

mente,gradu, spe, nomine, sanguine nexi. Quod Fortunati opus bis iam impressum, nos emendatum,atq. auctum quattuor prope libris propediem emittemus ex fide libri manuscripti,quo vtor iamdiu permittente ornatissimo viro Antonio Maria Gratiano Secretario Cardinalis Commendoni ob singularem virtutem, sapientiam, & pietatem omniũ sermonibus cõlaudandi,itaq; Symposium ĩprimi volebam, sed Typographus plerasq. castigationes,quas ipse in ora libri adnotaueram,operi subla tis suspectis inseruit,ne quid marginem occuparet. [Annua Saturni dum tempora festa redirent] Saturnalia. de festis saturnalibus, Aulus Gellius lib. XVIII. Cap. II. multa,quæ ad hunc locum pertinent, narrat. [madidæ facundia linguæ] ebriæ. sic Tibullus, & alij. [Sed friuola multa locuta] Festus Pomp. friuola sunt proprie vasa fictilia quassa, vnde dicta verba friuola, quæ minus sunt fide subnixa[mediocre instar] Verg.tantum instar in ipso est [ponere diuersa] a finalem contra vulgatas grãmaticor. præceptiones produci a poetis adnotauit etiam Gifanius in Lucretium.[Insanos inter sanum non esse necesse est.]Horat.Satyra III. lib. II. insanos qui inter vereare insanus haberi [quid non capit ebria musa?] sic legimus cum interrogationis nota.vt Horat.quid non ebrietas designat?

I.

[GRBPHKXM] graphium.notis pleriq.tituli in V.L.quibus ænigmata soluuntur,sunt obscurati.

quod

quod si proximas sequẽtes consonantes pro vocalibus hoc est B. pro A. F. pro E. K. pro I. P. pro O. X. pro V. adhibitas tenebimus, nullo negotio legentur. Suetonius C. Iul. Cæsarem ijsdem fere notis vsum esse tradit Graphium, quod & stilũ dicimus. Seneca lib. quarto qæstionum naturalium. Digitũ suum bene acuto graphio pungebant. [De summo planus] duplicem stili vsum, siquidem ex altera parte litteras exarabant, ex altera ceram, vbi erant insculptæ litteræ, complanabant, & Aurelius Prudentius in Hymno S. Cassiani Martyris prodit his versibus.

Inde alij stimulos, & acumina ferrea uibrant,
 Qua parte aratis cera sulcis scribitur,
Et qua secti apices abolentur, & æquoris hirti
 Rursus nitescens innouatur area.

Huc spectat illud Horat. Sæpe stilum vertas, & Cic. vertit stilum in tabulis suis, quare legendum etiam iudicauimus versor vtrinq. manu & si vtranq. in veteri libro sit scriptum mendose, [reuocat] delet, abradit, oblitterat Horat. volat inreuocabile verbum.

2

[Dulcis amica Dei] quid? si, Deis legas. idest grata Deis, qui fistula vterẽtur [Semper vicina profundis] M. Cato, M. Varro, Plinius auctores sunt arundinẽ locis depressis, atque humidis gaudere. Columella lib. IV. cap. XXXII. vallibus prosperius quam cliuis, fluminumq. ripis, & limitibus, ac vepretis commodius quam medijs agris deponi confirmat [suaue

D canens

canens musis] Verg. Siluestrē tenui musam meditaris auena, & Lucretius. fundere musam dixit his versibus. cum Pan.

Pinea semiferi capitis velamina quassans
Vnco sæpe labro calamos percurrit hiantis
Fistula siluestrem ne cesset fundere musam.

[Et nigro perfusa colore
Nuntia sum linguæ digitis signata magistris.] calamo etiam ex atramento veteres vsos esse ad litteras in chartis pingendas Horat. indicat, incomptis adlinet atrum Transuerso calamo signum.

3

[Ingenitum] innatum, insitū, vt multis auctoribus probamus in Rutilium Numatianum ad illum versum Ingenitum cumulant vrbis honore decus.

4

[Pando domus clausas, iterū secludo patentes] nos, sed cludo patentes. Sequitur. n. sed rursus seruor.

6

Est domus in alto, sedes est semper in alto. Hic versus spurius est.

8

[Sed non sum nigra colore] quia nox furua.
[Nec mihi dant stellę nec intia lucē lumen] nos sic, Nec mihi dant stellæ lucem, nec Cintia lumen.

9

[Sed sinus excepit qui me, simul ipse recepit] idest sinus siue terræ, siue aquæ, qui me excepit, ipse etiā recepit, idest auctus est mea copia.

[Vnda

10

[Vnda fui quondam, q. m. c. c. f.] vnde illud.
Mater me genuit eadẽ mox gignitur ex me.
[Cæli connexa catenis] Horat. in epist.
Thraca nec vos, Hebrusq. niuali compede vinctus.

11

[Tacitus sed non sonat hospes] Horat.
O mutis quoq. piscibus
Donatura cycni, si libeat sonum.
Vide prouerbium piscem dixeris, pisce taciturnior
Pierius multa de piscium silentio.

15

[Non possum nasci, si non occidero matrem] Pierius in Hieroglyphicis, quæ huc referri possent multa diligenter congessit.

19

[Rauce sonans] Rauca sonans, legendum esse credimus, vt Verg. Rauca sonans

22

[Prouida sum vitæ] Horat. at non incauta futuri.

23

[Improba sum fateor] vide Pieriũ [quid enim glila turpe veretur] gula, vt sit pro glila, nemo non videt. [Falso conterrita vẽto] facto vento pro falso correximus, vt est apud Terẽ. in Eun. vẽtulũ huic sic facito.

24

[Frugibus non] nos fecimus non frugibus.

25

[Parua m. d.] Hor. in serm. [Quod mihi nomẽ inest

Romæ quoq. consul habebat] in fastis capitolinis. P. DECIVS. Q.F.MVS.& P. DECIVS. Q.F. Q.N.MVS. viden Symposium nostrum bene doctum, & antiquitatis peritum.

26

[Littera sum cæli] Martialis. Vnam perdideris si Palamedis auem.

27

[Viuo nouem vitas]in lusib. Verg. Pierius in Hieroglyph.[Vtraq. sum sēper,nullo cōplexa dolore] Atraq. ex vtraq. fecimus & est sententia , quamuis sim atra, nihil tamen doleo. ad illud respexit quod atrati cognatorum funus prosequebantur.legendū etiam forte nullo conspersa colore, vt apud Horat. furtiuis nudata coloribus.

28

[Primō de tempore noctis] nox prima, Persius Sat. v. Et tecum primas epulis decerpere noctes[Pluma mihi non est, cum sit mihi penna volantis] auis non auis.

29

[Incolumi dorsō] forte incolumis dorsum , vt sit hospes incolumis completus dorsum telis [sedes] ædes fortasse.

30

[Est noua nostrarum cunctis captura ferarum]Homer.notum [Sed tu] id tu, reponenduw iudicauimus.

De

31

De Phenice Ouid. xv. Meth. Claudianus, & Lactan. Firm. Vide Pierium in Hieroglyph.

[Sic ſolos mares ipſos mihi dico parentes] mares, habet vetus exemplar, nos cineres legi oportere arbitramur Claudianus quoque phenicis rogum parturientem dicit.

Parturiente rogo curis natura laborat.

32

[Et Cilicus mons ſum] Tibullus inpoſitos Taurus arat Cilicas. Diomedes grammat. de multiplici ſignificatione huius vocabuli inquit, cum dicimus Taurũ, & neſcias vtrũ de armento, an obſcæna corporis parte, an montem, qui eſt in Cilicia, an qui eſt in ſideribus dicamus. [Sed non ſum nomine ſolo] ſolo .i. vno, eſt enim ὁμώνυμον, ſiue πολύωνυμον [vehor in cælis] motu cæli, & ambulo animal in terris.

33

[Victuſq. cruentas] cruentos reſtituimus.

[Multaque cum rabie] vt ſit, cum multa rabie, nec obſtat quod, a. in ablatiuo producatur, nã apud veteres etiam, a. finale breue, aut ſi hoc non probatur, de me encliticam particulam que, & legẽ Multa cum rabie. vel ſic, multaq. poſſum cum rabie tollere, vt ſit multa quarti caſus [vocem quoque tollere] eripere Verg. Ecl. ix. vox Moerin

Iam fugit ipſa, lupi Moerin videre priores.

34

[Cum verſuta] Sum verſuta fecimus.

[Virides

36

[Virides saginas].i.glandem decussam.

37

De mula vide Pieriū in Hieroglyphicis.

38

[Iunctaq. sum vento] idē de equabus in Lusitania.

41

[Anseris esse pedes mihi]folia certe quidem maluę, sunt simillima pedibus anseris.

42

[Beta vocor græce] propter secundā litteram Ἄλφα Βῆτα [Pauperibus semper proponor nāq. tabernis] ex Persij Sat.3. plebeia radere beta,[Martialis scribit betas esse fabrorum prandia [Ante tamen in c. s. t.] versus spurius est.[oliua] oliuo fortasse.

43

[Dum pendeo nascor].forte sic, dū pendeo cresco. [Non sum iam iamq.ventura]pro ventura legendū putauimus,futura. Hic recitandis exemplis,quibus cucurbitam pendere solitam confirmem,supersedere potuissem, nisi vel ex hoc intellegere quosdā voluissem,quibus nihil,quod sui palati non sit,probari potest, Symposium nostrum non adeo rudem ac rerum imperitum esse, vt cucurbitæ culturam nesciret. Palladius in Martio de cucurbita inquit, vbi adulescere cœperint adminiculis adiuuentur, quæ seruantur ad semina in sua vite pēdeant. Plin. lib.xix. cap.v. cucurbita quoq. omni modo fastigiatur vaginis maxime vitilibus,coniecta in eas, postquam

quam defloruit, creſcit qua cogitur forma, plerũq. & draconis intorti figura libertate vero penſili conceſſa, iam viſa eſt IX. pedum longitudinis & paulo infra, cibis quoq. longiores, tenuioreſq. eo gratiores, & ob id ſalubriores quæ pendendo creuere.

44

[Mordeo mordentes] propter acrimoniam. [dentes quia non habet] lege dentes quia non habeo. Mordendi verbo de cepe loquens Perſius vſus eſt Sat. 4. tunicatum cum ſale mordens cepe.

45

[O felix longo ſi poſsim viuere fato] vide Roſam in luſibus Vergilianis, & Pierium.

46

[Spiritus eſt magnus] lilij alitus acerrimus [nec m. g. h. n. nec culpa ruborem] ad eximium lilij candorem adluſit.

47

[Cum mihi peccandi] hic verſus Sympoſij non eſt. [habetur gratia dandi] danti legendum forte.

48

[De lacrimis] vide apud Ouid. Met. fabulam Mirrhæ [pro lactimis] fortaſſe per lacrimas.

49

Eois] Verg. Indũ ſanguineo ſi quis violauerit oſtro. Forſan ebur. [Nunc ego per partes in corpora multa receſſi] ebur ſectile.

50

[Herba] Verg. nec graminis attigit herbam.

[Ambo

51
[Ambo sumus lapides] molares.

53
[Maritum] forte maritam.

54
[Flexi] Flexu.

57
[Clauus caligaris] Claui caligares erant, quibus caligæ præfigebantur. Plinius libro 9. cap. 14. Duo lacus Italiæ in radicibus alpium, Larius, & verbanus appellantur, in quibus pisces omnibus annis vergiliarum ortu existunt squamis conspicui crebris atque præacutis clauorum caligarium effigie. idem lib. 34. cap. 18. & alibi.

58
[Malo manere niger minus vltima fata verebor] matura mors gratior, quia citius mortis metu liberabor.

60
[Mando] mando mandis [præmia dentis] ramenta, siue retrimenta.

61
[Stat alto] reddidimus, in, stat in alto.

62
[Sed non se sponte profundit] nisi premat scilicet.

63
[Neq.] legendum, Meq., omnes intellegunt.

64
[Septa grauis ferro] septa graui ferro nobis probat.

[Fa-

[Faciem] ſimilitudinem. Ouid. Hæc facies Troiæ cum caperetur erat Iuuen. Sat. x. O qualis facies, & quali digna tabella, Cum getula ducem portaret bellua luſcum.

67

[Specular] Seneca libro quarto Naturalium quæſtionum.Itaq. quamuis cenationem velis,ac ſpecularibus muniant, & igne multo doment hiemem. Columella de cultu hortor. ſed nihilominus ſpecularibus integi debebunt, Iuuenalis Sat.4. Quæ vehitur clauſo latis ſpecularibus antro.

68

Nulla peregrina] interpoſuimus verbum eſt,nulla eſt peregrina [Niſi quod] niſi quidquid legendum eſſe putauimus.

70

[Et labor] tranſpoſuimus, labor & ,[labore]ludit in labor,& labore.

72

[Ineſt] forte, meæ eſt.

73

[Crudelis] propter naufragia [volucris] apis volucris.

75

Verg.initio lib.vi.Aen. quærit pars ſemina flammæ Abſtruſa in venis ſilicis.

76

[Currunt ex arte] Ouid.lib.de arte amandi. Arte citę veloque rates,remoq.reguntur.Arte leuis currus.

77

[Nos sumus ad cælum quæ scandimus alta] quid? si ita legas, vt excusum est,

Nos sumus ad cæli quæ sidera scandimus alta.

[Comitantur] mittantur rectius.

78

[Compressa] comprensa libentius scripserim hoc sensu, quas sequor manus, sequuntur me, quibus sum comprensa.

79

[Tintinnabulum] Iuu. Sat. vi. & tintinnabula credas Pulsari. [Motus quoq. longe] lege, motus longeq. positus autem & motus substantiua sunt.

81

[Actum] auctum fecimus, vt ad sublatū referatur.

82

[Nomen habens græcum] Μᾶλον idest malum, quo latini vtuntur imitati Dores, qui pro H, A, vsurpāt. [Iuuenis pulchri] Hippomenes vide Ouid. x. Meth. [multarum cura sororum] Hesperidum Verg. lib. IV. Hesperidum templi custos. vide ibi Seruium Plin. lib. xxxvii. cap. ii. Theomenes dicit iuxta Syrtim magnam hortum hesperidum esse, ex quo in stagnum cadat, colligi vero a virginibus Hesperidum [Hoc volo] & hic versus addititius est.

83

Sapientia] sapor.

86

Titulus huius ænigmatis desideratur.

[Ru-

[Rubida] fortaſſe Roſcida.

87

[Non eſt nuda domus] vide Vitruuium de balneis apodytirion, locus vbi veſtes deponebant in balneis.

89

[Pretium flammæ, nomenq. dedere] vnde aurum putum, purum.

91

[Quinque pedes habui] propter longitudinem corporis fortaſſe, & ludit in ambiguo verbo quinque pedum, quod ad menſuram pertinet, & duum pedum, quos podagra debilitabat [inopem me copia fecit] Ouid. tertio Meth. Quod cupio mecum eſt, inopem me copia fecit.

97

[Figuras] ideſt imagines [niſi qui] adde ſua, niſi qui ſua.

98

[Poſt vltima ſaxa relinquo] Iuuenalis Sat. x. tituliq. cupido Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus.

99

[Mordeo terras] ſic fibula mordere dicitur apud Vergilium.

F I N I S.

Index Aenigmatum.

Mus

INDEX.

F I N I S.

ERRATA SIC CORRIGENDA.

In pag. 1. verſ. 14. quod pag. 2. v. 11. patentes pag. 8. v. 6. quoque 10. 9. parati 10. quia 14. 2. tument SBGKTTB 17. 8. crepitantis 19. 7. duris ibid. 10. debuit 20. 2. capitum 20. 3. habet 28. 1. faſtis 28. 22. reponendũ 30. 21. vite 31. 19. Eois 32. 13. liberabor.

Omnia ſunt folia.

† A B C D E.

R O M Æ,
Apud Franciſcum Zannettum.
M. D. LXXXI.
Cum Licentia Superiorum.

FINE